

Upplevelser från Gottsunda och Valsätra

- En djupintervjustudie om lokala behov och utmaningar samt hur insatser inom pågående stadsdelsutveckling kan möta invånarnas behov för ökad social hållbarhet.

Denna rapport har tagits fram av Urban Utveckling på Uppdrag av Uppsala kommun.
Rapporten finansieras av DELMOS (Delegationen mot segregation).

För frågor kring rapporten kontakta:

Ida Wiking - Utvecklingsledare social hållbarhet
Kommunledningskontoret
ida.wiking@uppsala.se
018 – 727 23 57

Anna Molin - Konsult inom social hållbarhet
Urban Utveckling
Anna.molin@urbanutveckling.se
0706-331539

Innehåll

Innehåll.....	3
Sammanfattning	4
Beskrivning av uppdraget	7
Bakgrund.....	7
Syfte	7
Geografisk avgränsning	8
Genomförande av projektet.....	8
Att leva och bo i Gottsunda	11
Därför flyttar människor till Gottsunda/Valsätra	11
Därför väljer människor att flytta ifrån Gottsunda/Valsätra.....	12
Upplevd trygghet och otrygghet.....	13
Uppväxtvillkor – föräldrars och ungas perspektiv	16
Jobb och Utbildning – hinder, drivkrafter och behov.....	20
Information.....	21
Tillit delaktighet och möjligheten att påverka.....	22
Mediabilden	24
Fritid	26
Sammanfattande reflektioner	28
Rekommendationer	30

Sammanfattning

Uppsala kommun har erhållit finansiering från Delegationen mot Segregation för att genomföra en djupintervjustudie med boende och verksamma i Gottsunda och Valsätra. Studien ska tillföra ett mer djupgående lokalt perspektiv och komplettera befintlig kunskap om boendes behov, utmaningar och drivkrafter. För genomförandet av studien har Urban Utveckling anlåtats. Studien har genomförts i en process med fyra steg. Steg 1 utgjordes av en workshop med syfte att identifiera kunskapsbehov. Steg 2 utgjordes av genomförande av intervjuer. Totalt intervjuades 75 boende och verksamma i området i åldrarna 13-80+. I steg 3 analyserades resultatet av intervjuerna i en workshop med verksamma i området. Steg 4 utgjordes av framtagande av rekommendationer och åtgärdsförslag som ska ligga till grund för det kommande strategiska arbetet för ökad social hållbarhet. Rekommendationerna är baserade på genomförd intervjustudie. De är att betrakta som förslag. Hänsyn måste givetvis tas till de förutsättningar som finns beroende på vad som görs i området idag, tillgängliga resurser och nödvändiga prioriteringar.

Resultatet av studien är tänkt att kunna användas som kunskapsunderlag av alla som jobbar med utveckling av området.

Att bo och leva i Gottsunda

Områdets dragningskraft utgörs av närheten till naturen som finns både i och runt området. De närliggande naturområdena nyttjas till en rad aktiviteter samt för rekreation och utgör viktiga mötesplatser. Närheten till Gottsunda centrum och dess serviceutbud värderas högt. Många uppskattar även att området har en stor blandning av olika människor och kulturer och upplever att det är mer liv i området och mer socialt jämfört med andra platser.

Den enskilt största anledningen till att människor flyttar är att det finns element av otrygghet i området. Dessa utgörs av grov kriminalitet och de gäng som finns i området som uppehåller sig vid centrum samt vid andra platser i området. Framförallt är det rädslan för att barnen ska fara illa och rekryteras av gäng eller på annat sätt falla offer för kriminaliteten som får människor att flytta från området.

När det gäller otryggheten och kriminaliteten så uppger de flesta dock att de inte upplever området som otryggt generellt utan att otryggheten är koncentrerad till vissa platser i området. Den bild som media visar upplevs som korrekt men ensidig och tar inte upp allt det positiva som finns i området. Det finns ett starkt engagemang hos boende i området som vill jobba för ett bättre område och som ser sig stärkta av det arbete som kommunen gör i området. Denna drivkraft bör tas om hand och uppmuntras och kommunen tillsammans med andra aktörer bör agera möjliggörare när initiativ tas. Ett sätt att ta tillvara på engagemanget i ett första steg är att starta upp en referensgrupp.

Studiens resultat har visat på att det finns ett stort behov av att jobba med information. Många aktörer kämpar med att nå ut och boende saknar information av olika slag. Här bör en samordning ske där olika typer av information kan spridas via gemensamma kanaler. Till exempel kan en gemensam hemsida för

området tas fram och ett befintligt nyhetsbrev från kommunen kan utvecklas. Utvald information bör tas fram på flera språk och delas ut i brevlådan då dessa utskick tenderar att nå fram till de boende bättre, då det upplevs mer personligt riktat.

Det finns ett stort behov av att stötta barn och familjer för att fånga upp barn tidigt så att de inte rekryteras av gäng. Inom förskolan har det i studien identifierats ett behov av att öka kunskapen om områdets problematik hos chefer och skapa långsiktighet i arbetet. Det finns även behov av att på ett bättre sätt fånga upp barnen utanför förskola och skola. En rekommendation är att komplettera de aktiviteter som finns för barn med aktiviteter med låga trösklar. De bör vara gratis samt finnas där barnen är. Allra helst hemma på gården eller vid lekplatsen.

För att fånga upp mammor med bristfällig svenska samt nyanlända som har svårt att veta vart de ska vända och har svårt att skapa ett socialt kontaktnät bör en strategi tas fram. Strategin bör innefatta en metod för att kunna fånga upp människor som vänder sig till fastighetsägaren, biblioteket eller andra som verkar i området. Syftet är att oavsett vart de boende vänder sig så ska de kunna få svar på sina frågor alternativt få kunskap om vart de bör vända sig i frågor gällande utbildning, aktiviteter, stöd i arbetssökande osv.

Ett grundläggande informationspaket bör tas fram och delas ut till alla som flyttar till området. Där bör framgå vart de kan vända sig för hjälp med olika frågor.

Förvaltningen och skötseln av fastigheter och utemiljö bör prioriteras då en dåligt skött utemiljö bland annat leder till ökade problem med nedskräpning och skadegörelse samt en känsla av otrygghet. En bristfällig förvaltning och skötsel av området sänder även ett budskap till boende att platsen och dess invånare inte är prioriterad. Därför bör samverkan kring dessa frågor öka i området och en samordnad insats göras med syfte att höja standarden och gemensamt arbeta för att samtliga delar i området får en ren och trygg utemiljö samt en god standard på fastigheterna. I många fall kan det handla om att informera om pågående arbeten och planera för att stärka känslan av att saker görs och att området är prioriterat.

Att balansera mediabilden främjar den positiva anknytningen till stadsdelen. Områdets identitet bör stärkas genom att den ensidiga mediabilden kompletteras med information om positiva värden i området. Detta kan göras bland annat via storytelling.

Huvudsakliga utvecklingsområden för det kommande arbetet är samverkan och information. Primärt behövs ökad samverkan kring information samt kring hur barn och ungdomar bäst fångas upp för att skapa jämlika uppväxtvillkor. En översikt av vad som finns i området, vad som saknas och vilka framgångsfaktorer som finns samt var det finns behov av stöttning och utveckling bör göras för att kunna fokusera resurser framåt och göra träffsäkra sociala investeringar.

Beskrivning av uppdraget

Urban Utveckling har på uppdrag av Uppsala kommun genomfört en djupintervjustudie med boende och verksamma i Gottsunda och Valsätra. Studien ska tillföra ett mer djupgående lokalt perspektiv och komplettera befintlig kunskap om boendes behov, utmaningar och drivkrafter. Studiens resultat sammanfattas i denna rapport tillsammans med rekommendationer för det fortsatta arbetet i området.

Denna rapport är tänkt att nyttjas av och utgöra ett kunskapsunderlag för alla som på något vis jobbar med utveckling av området Gottsunda/Valsätra såsom fastighetsägare, polis, organisationer, kommunala och regionala verksamheter samt föreningar. Rapporten bör även läsas av de som jobbar med planering och nybyggnation i området.

Rapporten identifierar nyckelfrågor och ger rekommendationer för det fortsatta strategiska arbetet med social hållbarhet i Gottsunda/Valsätra och utgör ett underlag för Uppsala kommun inför det fortsatta strategiska arbetet i området.

Bakgrund

Sedan 2018 pågår ett omfattande arbete kring stadsdelsutveckling i Gottsunda och Valsätra som utgörs bland annat av genomförande av handlingsplan Gottsunda/Valsätra som under 2021 går in i nästa fas med målsättningar mot 2030. Parallellt har ett planprogram för Gottsundaområdet tagits fram. I samband med detta arbete har en rad olika dialoginsatser genomförts och statistiskt underlag tagits fram. Utöver detta pågår samverkan mellan kommun och polis för att minska brottsligheten i området inom ramarna för Fokus Gottsunda.

Uppsala kommun har beviljats stadsbidrag från Delegationen mot segregation för genomförande av denna studie som ska utgöra komplement till det statistiska och strategiska kunskapsunderlag om jämlikhet och segregation som redan finns och fortsatt arbetas fram. Intervjustudien ämnar tillföra fördjupad kunskap om lokala perspektiv och behov vilket utgör ett viktigt och önskat underlag för att ytterligare konkretisera arbetet med social hållbarhet inom ramen för arbetet med specifika stadsdelar.

Syfte

Syftet med studien är att ta fram ett kompletterande kunskapsmaterial med insikter om de lokala perspektiven i Gottsunda och Valsätra som ligger bakom statistik om segregation och ojämlika livsvillkor, och om de förutsättningar, mekanismer och drivkrafter på individ- och gruppnivå som kan möjliggöra förändring. En fördjupad kvalitativ undersökning ska ge en bredare förståelse av livsvillkor och behov utifrån boendes och verksammas erfarenheter. Genom att aktivt söka upp de grupper som i mindre grad deltar i dialoger och undersökningar blir kunskapsunderlaget ett viktigt komplement som underlag för prioriteringar inom det långsiktiga strategiska arbetet.

Syftet är således att ta fram ett mer djupgående underlag som kan ge en förståelse för boendes vardagsliv, deras utmaningar och behov för att få förbättrade livsvillkor. Den kunskap som tas fram ska kunna användas som underlag för fortsatt stadsdelsutveckling i området. Med denna studie ska det fortsatta arbetet kunna utgå från en lokal förankring och förståelse som resulterar i prioriteringar och samverkan över tid i området med utgångspunkt i lokala perspektiv.

Geografisk avgränsning

Denna studie omfattar det geografiska område som Uppsala kommun utgår ifrån i pågående stadsdelsutveckling där Gottsunda och Valsätra utgör ett gemensamt område.

Genomförande av projektet

Studien har genomförts i en process i fyra steg. Syftet med respektive steg och hur de olika stegen har genomförts redovisas nedan.

Steg 1. Workshop för att identifiera kunskapsbehov och frågeområden

För att identifiera vilken kunskap som saknas genomfördes den 21 januari en workshop med verksamma i området. I workshoppen deltog 40 personer. Bland dessa fanns representanter från olika enheter på Uppsala kommun, fastighetsägare, föreningar och organisationer som är verksamma i området. Workshoppen syftade till att kartlägga behov av kunskap och identifiera frågeområden där fördjupad lokal kunskap kan utgöra ett viktigt komplement till övriga kunskapsunderlag.

I workshoppen identifierades utmaningar och hinder samt möjligheter i området. Deltagarna fick utöver att identifiera frågeområden identifiera vilka målgrupper som var relevanta att prioritera utifrån den kunskap som efterfrågades.

Steg 2. Intervjuer för fördjupad kunskap om lokala behov och utmaningar

Utifrån resultatet från den inledande workshoppen genomfördes intervjuer med boende och verksamma i området. Totalt har 75 personer intervjuats. De som har intervjuats är i åldrarna 13 till 84 år där 28 personer är män/pojkar och 47 personer kvinnor/flickor.

Genomförande

Intervjuerna genomfördes till stor del via telefon och Teams, men även på plats i Gottsunda centrum i Utbildnings- och jobbcentrums lokaler. Några intervjuer genomfördes spontant i området.

Inbjudningar till intervjuer

För att nå ut till personer att intervjua och för att försöka uppnå en så god representativitet bland de intervjuade som möjligt så har inbjudningar spridits på följande sätt:

Inbjudningarna har delats ut i brevlådor, satts upp i trappuppgångar, gått ut via e-post, via kommunens nyhetsbrev och delats ut i Gottsunda centrum. Intervjudeltagarna har uppmuntrats att bjuda in vänner och bekanta.

Inbjudningarna har spridits via en rad olika organisationer och föreningar i området, bland annat Hyresgästföreningen, Kontakten, SIU (samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala), Svenska kyrkan, UJC (Utbildnings och- jobbcenter) och har spridits vidare till SFI med flera. De inbjudningar som spridits via olika föreningar och organisationer har inte gett så stort resultat överlag, troligtvis på grund av tidsbrist samt att många föreningar har låg aktivitet och svårt att nå ut på grund av coronapandemin.

Det som har varit mest framgångsrikt har varit lappar i brevlådorna, kommunens nyhetsbrev, samt Uppsalahems mailutskick. Inbjudningar i brevlådor och via mail har gått ut på fyra språk, vilka utöver svenska var engelska, somaliska och arabiska.

Prioriterade målgrupper

I workshop nr 1 ringades ett antal frågeområden in samt ett urval av prioriterade målgrupper baserade på den kunskap som efterfrågades. Prioriterade målgrupper som valdes ut för studien var mammor, ungdomar (framförallt unga tjejer) samt personer som på grund av språket är svåra att nå och sällan kommer till tals. Utöver de prioriterade målgrupperna så har ett representativt urval eftersträvat. Samtliga prioriterade målgrupper har involverats.

För att nå en av de prioriterade målgrupperna, mammor, samt människor som pratar bristfällig svenska, så deltog Urban Utveckling i ett möte med mammor som studerar SFI i samverkan med öppna förskolan Kristallen. Via Kristallen fick vi kontakt med flera mammor som har tigrinja som modersmål, där de flesta av de intervjuerna genomfördes med tolk. Ett par intervjuer genomfördes även på arabiska med hjälp av tolk. Ungdomar har varit den mest utmanande gruppen att nå. Med hjälp av en anställd på Uppsala kommun med kontakter i området fick vi hjälp med kontaktuppgifter till ungdomar samtidigt som vi sökte upp ungdomar i området och genomförde intervjuer på plats. Vi fick även hjälp av väktare i Gottsunda centrum.

Ett mål har varit att ”nå de som inte brukar nås”. Denna grupp har definierats dels utifrån tidigare genomförd dialog samt utifrån egna erfarenheter inom området. De som avses här är till exempel personer som hindras av språk, de som inte är delaktiga i föreningar och andra organisationer som ofta används för att bjuda in respondenter, ungdomar och kvinnor med utländsk bakgrund. Dessa grupper motsvarar i stort våra prioriterade målgrupper, vilka vi har nått med viss framgång. Dels via de intervjuer vi genomfört med hjälp av tolk samt att vi intervjuat en rad människor som uttryckt att de uppskattat att de äntligen fått

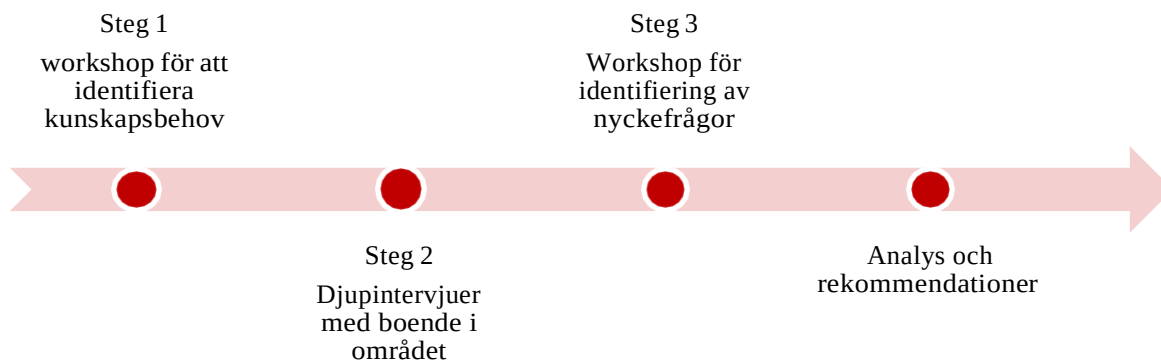
komma till tals och uppger att de normalt sätt inte brukar delta. För att uppnå detta mål i större utsträckning hade vi behövt vara mer aktiva på plats och genomföra dörrknackning samt söka upp människor i området. På grund av Corona och rådande restriktioner under studiens genomförande har vi dock avstått från detta.

Steg 3. Workshop för analys av inhämtad kunskap

Efter att samtliga intervjuer genomförts bjöd vi åter in till workshop. I ett workshopupplägg med tvärsektoriellt deltagande analyserades sammanställda underlag från intervjustudien. Workshopen genomfördes den 26 mars via Teams, där 30 personer deltog. Även denna gång fanns representanter från olika enheter på Uppsala kommun, fastighetsägare, föreningar och organisationer verksamma i området. Workshopen syftade till att utkristallisera nyckelfrågor och insikter samt konkretisera hur kunskapen bör påverka prioriteringar inom det strategiska arbetet med social hållbarhet framåt.

Steg 4. Sammanställning och åtgärdsförslag

Det sista steget i processen utgörs av sammanställning av material och framtagande av åtgärdsförslag och rekommendationer för det fortsatta strategiska arbetet med social hållbarhet.

Att leva och bo i Gottsunda

Den stora dragningskraften som området har och det som främst bidrar till att människor trivs i området är närheten till naturen och alla aktiviteter som den medför. Boende lyfter de närliggande naturområdena samt grönskan som är insprängd mellan husen som den absolut största anledningen till att de vill bo i området. Många är oroliga för att den naturnära känslan och grönskan både i och kring området ska påverkas när området utvecklas. Andra positiva värden är mångfalden och blandningen av olika kulturer, att det är lite mer avslappnat och mer socialt jämfört med andra stadsdelar framhåller flera boende i området. Den tredje centrala anledningen till att människor trivs och vill bo i området är närhet till service i Gottsunda centrum samt närheten till Uppsala centrum.

Därför flyttar människor till Gottsunda/Valsätra

En majoritet av de som intervjuats har valt att flytta till området primärt på grund av ovanstående anledningar. Det är naturen, närheten till service och blandningen av människor och kulturer som lockar. De som flyttat till Gottsunda har i många fall haft god kunskap om problematiken som finns i området men de har bedömt att detta inte ska utgöra ett skäl att inte bosätta sig där. Den generella upplevelsen är att den otrygghet som finns är koncentrerad till vissa platser och att området i övrigt är lugnt vilket medför att de flesta känner sig trygga. Den problematik som finns i området märks inte av i deras vardag eller i den del av området där de bor. De flesta uppger att de trivs jättebra i området och att de på olika sätt nyttjar tillgången till naturen, de lekplatser som finns och servicen och kulturutbudet i centrum.

Samtidigt som många hyllar de positiva värden som finns i området så vittnar många om att de ibland hör skottlossning i området. Någon av de vi intervjuat lyfter att det i perioder har skurits hål i bildäck och liknande som skapar ljud som många upplever som skottlossning, så möjligheten finns att det inte alltid är skottlossning som hörs, men upplevelsen är den samma. En mycket hög andel av de som vi pratat med uppger att de inte skulle gå på Bandstolsvägen på kvällen och vissa undviker platsen även på dagen. Centrum är också en plats som undviks på kvällstid av en majoritet av de som intervjuats.

Ett flertal av de som intervjuats har hamnat i området via sociala kontrakt eller för att det varit det enda område som de fått lägenhet. Många av de som hamnat där, inte av eget val, har uttryckt att de nu trivs och att de har blivit positivt överraskade. De upplever att de har rotat sig och inte har någon ambition att flytta. Några nämner dock att om de haft kännedom om ryktet så hade de inte flyttat dit.

Andra upplever att deras liv hade varit bättre om de inte bodde i Gottsunda. Det uppstår en problematik när många människor som mår dåligt placeras på samma ställe. Det resulterar i att de drar ner varandra och det är svårt att få en positiv framtidstro. De som mår dåligt har ofta en liten möjlighet att påverka sin situation och saknar drivkraft att söka information och behöver därför stöd för att komma vidare.

Många har flyttat till området för att de upplever att de fått mest för pengarna där, både när det gäller kvadratmeter, service och fint närområde. Vissa menar att det bara är där de har haft råd att köpa.

Bland de som är positiva till området så är det flera som vittnar om att det finns en känsla av "Vi i Gottsunda". Det finns en lokalpatriotisk inställning till att bo i området och en vilja att bo kvar för att kämpa för sitt område snarare än att flytta. Kommunens satsningar i området har medfört en positiv känsla och en framtidstro.

Den mångkulturella aspekten och att det är en blandning av människor som jobbar med olika saker och har olika bakgrund och intressen har en avgörande betydelse för beslutet att flytta till området. Det som får boende att trivas och vilja stanna kvar är stämningen i området, att det är okej att vara olika. Människor är mer öppna och det är mer liv i området förklarar flera av de som intervjuats.

Flera som har deltagit i studien uttrycker att de vill vara en del av lösning på något vis och ser att integration måste komma från två håll. Detta har för några av dem varit del i beslutet att låta barnen växa upp i Gottsunda. Det baseras på en positiv framtidstro och att problemen är koncentrerade till specifika platser. Många lyfter att problemen är lokala och att beroende på vart personer bor i stadsdelen så är segregationens effekter mer eller mindre närvarande.

Del av Guttsundagipen, populärt naturområde i Gottsunda/Valsätra

Därför väljer människor att flytta ifrån Gottsunda/Valsätra

Den primära anledningen till att människor flyttar är bristen på trygghet. Tryggheten hänger samman med kriminaliteten i området och gäng och ungdomarna som uppehåller sig i centrum och på andra platser, att det är stök och att det är eftersatt men även att området är stigmatiserat vilket påverkar människors förutsättningar. Området upplevs inte vara prioriterat när det gäller skötsel snarare att en lägre standard tillåts i området jämfört med andra platser. Flera upplever att standarden när det gäller skötseln av utemiljön eller på exempelvis byggnader är lägre än i andra områden. Detta leder till en bristande framtidstro och en upplevelse av att ingen bryr

sig om området. Som främsta skäl till att människor flyttar uppges bristen på trygghet för sina barn. Flera personer är oroliga för barnens uppväxt och ser stora risker med dåliga förebilder i området, sannolikheten att hamna i gäng, att behöva växa upp och se när polisen gör tillslag och arresterar människor. Detta medför att många flyttar när de får barn eller när barnen kommer upp i skolåldern.

Även bland de som är unga och bor i området så uppges otryggheten som skäl att flytta från området, då baseras det på deras egna behov av trygghet. En 20-årig man som intervjuats berättar att andra män brukar försöka starta bråk med honom när han går genom centrum. Han berättar att han bodde i Gamla Uppsala förut och att han trivs bättre i Gottsunda/Valsätra på vissa sätt. Positivt är att det är mer folk och mer socialt i Gottsunda/Valsätra. Men det är negativt att det är mer otryggt i Gottsunda förklarar han.

"Det är bra här men jag vill inte bo här sen, trygghet är viktigast. Om framtiden går bra jag vill inte bo här"

Det som skulle få fler människor att flytta även om de idag trivs i området är om otryggheten ökar, om det blir värre i området med ökat våld och om det sker saker närmare deras hem. Andra förändringar som människor uppger som skäl för att flytta är om grönskan försvinner eller minskar för mycket i och runt området. Ett annat skäl att flytta är om boendekostnaderna ökar. Det finns en oro för att inte kunna bo kvar om hyrorna höjs eller ombildningar sker.

Kvalitén på det som byggs i området upplevs som bristfällig. Vilket gör att boende hellre köper i andra områden. Om kvalitén på nybyggnationen är för låg kan det innebära en risk att önskade effekter med en blandning i området uteblir.

Stämningen och ryktet om stadsdelen har hårdnat på sistone, och att detta har gjort att många har flyttat. Parallellt med denna utveckling har det blivit lugnare i området och polisens och kommunens arbete upplevs ha haft effekt.

Andra saker som leder till minskad trivsel men inte nödvändigtvis leder till att människor flyttar är områdets negativa rykte. Boende upplever att de blir ifrågasatta, möts av förvåning eller märker att de själva känner att de måste rättfärdiga sig när de uppger att de bor i Gottsunda/Valsätra. Främst om boende uppger att de bor i Gottsunda då Valsätra har ett bättre rykte eftersom det generellt är Gottsunda som används i media.

"Gottsunda har en dålig klang och man skäms lite för att berätta att man bor här för andra."

Upplevd trygghet och otrygghet

Bandstolsvägen och Gottsunda centrum

Det är primärt Bandstolsvägen och Gottsunda centrum som bidrar till otryggheten i området och som undviks av många boende på kvällstid, och av vissa även på dagen. Bandstolsvägen upplevs som otryggt på grund av att det finns mycket gäng i området och att öppen narkotikahandel förekommer. Det är också en plats där boende vet att det sker sammandrabbningar och våld. Lina Sandells park som ligger i närheten av Bandstolsvägen är uppskattad men även där sker en del saker. De känns otryggt när

det framkommer att det skett en skjutning eller liknande på lekplatsen där en person tidigare varit med sitt barn och lekt. Kriminaliteten i området drabbar därmed boende indirekt och genom en upplevd otrygghet även om boende inte själva utsatts för brott. Oroligheterna och stöket i området är värst på sommaren då ungdomar hänger och busar på ett otrevligt sätt. Mellan kriminella och civila har det tidigare funnits en respekt men upplevelsen är att den respekten har minskat vilket leder till ökad otrygghet.

Ungdomar som uppehåller sig i centrum och på andra platser utgör en källa till otryggheten som många upplever. Det finns en stor problematik kring detta förutom den otrygghet som uppstår. Detta då även ungdomar som inte är kriminella eller på annat sätt utgör något hot möts av fördomar och rädsla hos andra boende i området. Förutom att detta kan leda till psykisk ohälsa hos ungdomarna så finns risk att de börjar leva upp till de förväntningar de möter. Det händer till exempel att människor börjar packa ihop sina saker och går hem när det kommer ett gäng unga killar.

Bristfällig förvaltning

Något som bidrar till otrygghet och sämre trivsel är bristfälligt skötta hyresrätter. Upplevelsen är att hyresvärdarna inte tar ansvar över fastigheterna då det ofta är skräpigt, slitet och brist på god och fungerande belysning. Det finns problem med sophantering och eftersatt utemiljö. Det slängs skräp och gamla saker i trapphuset, portar bommas igen, det är högljutt och husen har dåliga fönster. En otrygghetsfaktor är att hyresgäster sätter kartong för fönster samt använder balkonger som förråd. Personalomsättning bland bovärdar är hög hos vissa fastighetsägare vilket också bidrar till sämre relationer, sämre förvaltning och minskad trygghet. Lekplatser och andra offentliga ytor skräpas ner med fimpar och skadegörelse förekommer. Kommunen upplevs kunna göra mer för att visa på att platserna prioriteras genom att sätta in insatser för att minska nedskräpning och skadegörelse. Det finns en känsla av att skötseln är sämre än inne i de centrala delarna av Uppsala.

Polisiär närvaro och väktare

Polis och väktare bidrar både till ökad trygghet och till otryggheten i området. Vakter bidrar i vissa fall till en känsla av otrygghet då de upplevs höra ihop med kriminella. Polisen bidrar till en känsla av otrygghet för vissa då deras närvaro signalerar att det är ett tillslag på gång. Upplevelsen är att finns det polis så finns det brott och kriminella. Både vissa poliser och väktare har en hård attityd och machostil som bidrar till otryggheten och bidrar till det hårda klimatet i området. Detta fenomen upplever både ungdomar samt vuxna såväl män som kvinnor. Samtidigt kan polisiär närvaro innebära en känsla av trygghet och ökad närvaro är efterfrågad.

En kvinna berättar att hon sett ungdomar som kastar sten på väktare och hon hörde väktaren säga *"jävla barn med knarkarföräldrar"*.

En förälder berättar att hennes son berättat för henne om att hela tiden bli "plockad", det vill säga stannad av polisen, uppträckt och utfrågad. Hon berättar att barnen som bor i området är vana vid detta, att de blir stoppade av polisen när de ska åka och fiska och blir utfrågade, det är vardag upplever hon.

Det finns samtidigt ett missnöje kring att polisen och väktare inte är tillräckligt närvarande i området samt en upplevelse av att de ofta uppehåller sig på fel platser och inte där problemen finns. Vid baksidan av centrum röker en del på där är sällan vakterna. En anledning till att vakterna inte alltid leder till ökad trygghet kan bero på att vaktbolaget ofta byts ut.

Förslag på åtgärder från boende är bland annat anordnandet av en närpolisstation för att öka den polisiära närvaron och utveckla relationerna med barn och ungdomar i stadsdelen.

Hederskultur och normer

I området finns problem som relaterar till normer och religion. Kvinnor utsätts för social kontroll genom aggressivitet, antastning eller skvaller. Det förekommer till exempel att kvinnor med slöja blir antastade av arabisktalande när de rör sig i centrumet eller rör sig ute på kvällarna, går på dejt eller gör annat som inte accepteras av gruppen.

En kvinna berättar om sin vän som blev förföljd av en grupp män som tog foton av henne när hon var på dejt på en restaurang i centrum. Hon flyttade efteråt till Gränby och berättar att hon aldrig kommer flytta tillbaka igen. En annan kvinna vittnar om liknande upplevelser och berättar att hon själv inte är öppen med vem hon lever med. Detta eftersom hon upplever att om andra i området visste vem hon var gift med så skulle det bli mycket skvaller och att det skulle uppstå en typ av bevakning av henne, då förväntningar uppstår på henne att följa vissa normer. Skvallret som uppstår när människor inte följer rådande normer är det fler personer som lyfter. Och någon förklarar hur området skiljer sig eftersom normerna i området är annorlunda än i övriga Uppsala. Det finns även väldigt olika normer inom området och i olika kretsar vilket både framhålls som något positivt men vilket också leder till problem.

De normer som finns i området kan även upplevas som positiva. Och problem uppstår när boende besöker andra områden där normerna upplevs som mer snäva och mindre tillåtande ur vissa aspekter. I Gottsunda och Valsätra är upplevelsen generellt att det finns en mer tillåtande attityd på grund av att det finns en så stor blandning och människor är vana vid att vissa saker accepteras där som är mindre accepterade på andra ställen. En kvinna berättar att hon känner sig mer trygg i Gottsunda än i andra områden. När hon besöker sina svärföräldrar som bor i en annan del av Uppsala så upplever hon och svärföräldrarna att grannarna betar sig konstigt och blir rädda och det brukar bli en tryckt stämning. *"Det påverkar vilka aktiviteter vi väljer och vart vi väljer att spendera vår tid. Vi väljer de grupper som är inkluderande och accepterar alla"*. Upplevelsen är att dessa fördomar har blivit värre de senaste åren. Den här typen av problem har hon även mött när hon har tagit med sitt barn på gymnastik där de bemöttes illa av andra föräldrar som inte vill vara i samma utrymme som dem och byta om. Då bytte de förening. Hon upplever att fördomarna och det negativa beteendet hon möter hänger samman med att hon bär slöja. I Gottsunda blir hon också utsatt för fördomar och påhopp men det verkar som att det i Gottsunda sker i mycket mindre utsträckning och att hon där har sina strategier och vet vilka sammanhang och grupper som är mer inkluderande.

En annan problematik är hur olika personer förhåller sig till funktionsnedsättningar. Detta kan vara en svår fråga att prata om på grund av rädsla att upplevas som

rastisk då det ofta är kopplat till religion och/eller kulturellbakgrund. Det finns grupper som har erfarenhet av att det är fullt att ha funktionsnedsättning, vilket ofta har med religion att göra. Om en person får ett barn med funktionsnedsättning så upplevs det av dessa grupper vara ett guds straff vilket då läggs på kvinnan för det mesta. Då vill föräldrarna kanske inte kännas vid att barnet har en funktionsnedsättning vilket innebär att barnet inte får det stöd barnet behöver. Detta är ett systemfel och beror inte på enskilda individer. Det är inte heller knutet till en speciell religion utan samma problematik finns inom många religioner. Men det är i regel anknytet till någon religion.

Trafik

Trafiken är något som har lyfts av många boende som en källa till otrygghet, i många fall innan de nämner skottlossning och kriminalitet. Flera beskriver att det är mycket bilar som kör på gångvägar och i parker och att trafiken är det primära hindret för att de är oroliga när de går ut med barnen i området och att de inte vågar släppa ut barnen själva.

Ett stort problem är bilåkande på Gipen. Det finns kolonilotter som många åker bil till. Det handlar dels om de som har kolonilotter som kör på gångvägar istället för de dedikerade vägarna men även andra människor som ska på rekreation och tar bilen. Vid fotbollsmatcher förekommer det också mycket bilar.

Uppväxtvillkor – föräldrars och ungas perspektiv

Föräldraperspektivet

När det kommer till barns uppväxtvillkor och vilken påverkan som området har på barns uppväxt går uppfattningarna isär. Upplevelsen hos många, framförallt de ungdomar som intervjuats är att området inte utgör ett hinder för en bra framtid utan lyfter fördelarna med att barnen får växa upp i ett område där det finns många olika kulturer och olika typer av människor, att barnen får en större förståelse för att människor är olika.

”Gottsunda är inget hinder för en bra framtid, det är bara fördomar.”

”Jag ser det som en tillgång. Han hör mycket andra språk och har vänner från hela världen vilket öppnar upp hans perspektiv på ett annat sätt än att växa upp i ett homogent område.”

Annat som lyfts som positivt för barnens uppväxt är omgivningarna med mycket naturområden och tillgång till friluftsliv, lekplatser och utbudet av aktiviteter i området. Denna typ av fördelar framhålls av en majoritet av de tillfrågade på olika vis. Samtidigt uttrycker flera att de inte skulle låta sina barn växa upp i området utan planerar att flytta från området när barnen kommer upp i skolåldern. Dessa personer ser för stora risker med att låta barnen växa upp i närheten av de otrygga miljöer och den kriminalitet som finns i området. Det finns även en rädsla för att det finns bristande acceptans på grund av heteronormativa normer.

Utmaningar som barn och unga kan möta är att det kan vara svårt att berätta att de kommer från Gottsunda/Valsätra för personer som inte bor i området på grund av fördomar. Några lyfter att det kan vara svårt att söka jobb. Framförallt som ung kille kan det vara utmanande att söka jobb och samtidigt ha en adress i Gottsunda.

Risk att hamna i kriminella kretsar

Många i området har problem som medför att barnen inte får det stöd de behöver utan de driver omkring själva i området eller blir hemma. Dessa barn riskerar att bli rekryterade av gäng. Det finns många föräldrar och barn i området som behöver stöd för att inte barnen ska rekryteras av gäng eller på annat sätt fara illa. Gängen är för många de enda förebilderna och vissa ungdomar tänker inte på skolan utan på vilka gäng de ska vara med i.

Förutsättningarna för föräldrar att kunna ge tillräckligt stöd och trygghet för sina barn ser väldigt olika ut för olika barn beroende på vart i området de bor och vad de har för socialt skyddsnät. Det finns föräldrar som är ensamstående och måste ensamma försörja många barn samtidigt som de ska ta hand om barnen, förse mat på bordet och lära sig svenska, föräldrar som lider av psykisk ohälsa och vissa som kommer från krig och har förlorat familjemedlemmar. Detta är några av faktorerna som medför att föräldrarna inte har möjlighet att vara så aktiva i föräldrarollen vilket många barn behöver. Vilken typ av socialt skyddsnät de har, vilka förutsättningar de har att ta till sig studier och få jobb är ytterligare faktorer som påverkar.

En utmaning som kopplas primärt till Bandstolsvägen är att det de flesta boende där har gemensamt är att de har påverkats psykosocialt av att det inte finns något arbete, de träffar likadana människor och de drivs åt fel riktning. Det de ser är att de ska vara kriminella för att klara sig. Kriminalitet ses som tufft och som vägen framåt.

En kvinna som kom hit med sin mamma och sina fem syskon och har växt upp i området berättar att hon frågat sin mamma hur hon och hennes syskon klarade sig från kriminalitet. Hennes mamma svarade att det till stor del berodde på engagemanget från en granne som var med i Hyresgästföreningen och anordnade aktiviteter för barnen i området. Hon tog med dem till skogen och lärde dem om naturen, odlade med barnen, lärde dem att sopsortera mm. Detta var väldigt viktigt för dem och för andra barn i området, upplever hon. Hon önskar att det fanns mer sådant idag och har saknat det för sina egna barn. Hon och hennes syskon gick också på läxhjälpen två dagar i veckan. De fick macka där och mat i skolan, så då behövde inte mamman tänka på det den dagen. Mamman pratar fortfarande inte bra svenska. *”Hon hade inte tid att ta hand om sig själv utan var ju tvungen att ta hand om barnen.”*

Fattigdom, kriminalitet och inkluderande verksamhet

Många barn i området påverkas av de problem som finns när det kommer till fattigdom och kriminalitet även om de inte är direkt drabbade så tvingas de att förhålla sig till problematiken. De känner alltid någon som har en brorsa som säljer knark, eller förälder som sitter i fängelse eller en förälder som inte kan betala räkningarna.

”Det är ett hårt klimat, det är många familjer som har det väldigt tufft i sina liv, mycket utanförskap, en otrygghet. Att hela tiden förhålla sig till, det går som en löpeld när det har hänt något, nu

är det ett rån eller så och då säger man till barnen att gå inte dit. Och det är väl okej som vuxen men som barn så har man kanske olika sårbarhet och påverkas på olika sätt.”

En förälder berättar att det blir olustigt när det hänger människor vid olika platser. Vid Musiklådan är det problem med att ungdomar hänger ofta. Han misstänker att det är droguppgörelser där och att de gömmer knark och vapen. Unga aggressiva killar som samlas och har dyra bilar. Hans barn undrar varför det sitter massa folk på hans förskola. *”Barnen förstår att det är något som inte är som det ska.”*

En kvinna som intervjuats vittnar om vad hon kallar de låga förväntningarnas rasism och att det är så många barn i förskolan som inte har tillräckliga språkkunskaper, att de ligger långt efter i utvecklingen. Detta leder till att förväntningar på vad barn kan och vad de ska klara och vad de ska lära sig i språkutvecklingen är generellt mycket lägre än i andra områden. Det handlar inte så mycket om att de inte har svenska som modersmål utan det handlar om de socioekonomiska aspekterna, hur mycket sagor föräldrarna har läst, hur mycket föräldrarna pratar med sina barn, och hur mycket de leker med barnen. En följd av bristfällig språkförståelse är att pedagogerna anpassar sig, och till slut blir problemet inte synligt längre. Det upplevs av kvinnan finnas en stor skillnad jämfört med förskolor i andra stadsdelar.

En annan person som tidigare bott i området berättar att hon utifrån samtal med sina barn när de blivit stora förstått att barnen är väl medvetna om problemen i området och att de bär på dåliga händelser. De vet vilka barn som har aga hemma hos sig, vilka storasyskon som har bränt bilar, sitter i fängelse. Barnen vet vilka som dugar och vilka som inte dugar, vilka som går hungriga hela dagarna, och vilka som inte gör det. Detta påverkar också vilka barn de får vara med och vilka de inte får vara med vilket resulterar i många fall i exkludering av utsatta barn ännu mer.

Den utbredda fattigdomen i området kräver andra insatser än i andra områden där det handlar om enstaka barn och föräldrar som har ekonomiska problem. I Gottsunda/Valsätra är det många fler, och problemet måste därför bemötas på helt andra sätt. Fattigdomen får stora konsekvenser för barnens självkänsla. När barnen blir större så blir det andra indelningar än när de leker med barnen på samma gård. Då styrs barnen mycket av vilka aktiviteter de ägnar sig åt, vilket påverkas av vilka ekonomiska resurser föräldrarna har. Det blir ännu större skillnad mellan de som har råd och de som inte har råd.

Här krävs det aktiviteter som är inkluderande för alla, där det inte finns fördomar och där trösklarna är låga. Gottsunda dans och teater har lyfts som en plats som har lyckats blanda människor och skapat en inkluderande plats. Fritidsgårdarna däremot upplevs ha misslyckats ur detta perspektiv. Det har blivit ett ställe där det de som har det svårast i livet går. Men inte barn som inte har det lika tufft. Risken är att om ungdomar kommer dit som inte kommer från tuffa förhållanden så är de inte riktigt välkomna. Det förkommer att barn och unga exkluderar för att skydda sig själva mot att bli exkluderade vilket utgör en utmaning i arbetet med att samla personer med olika bakgrund och förutsättningar inom samma verksamhet.

Ungdomarnas perspektiv

Gottsunda/Valsätra upplevs generellt som ett bra område av ungdomarna. De framhåller att människorna som bor där är väldigt sociala och att de känner många i sitt område. De berättar att människor är öppna och att alla pratar

med varandra. Tryggheten bottnar bland annat i att de känner sina grannar och att de har många vänner i området. Det är lätt att lära känna nya personer i området upplever ungdomarna. De flesta som har deltagit i intervjustudien har ambitionen att studera på högskola eller universitet när de blir äldre. Några vill bo kvar i området när de blir vuxna. De som tänker sig att de flyttar kopplar det inte till området i sig utan att de vill ut och resa eller jobba utomlands eller söka sig till en ny plats av andra anledningar.

När det gäller tryggheten i området är uppfattningen generellt att ungdomarna känner sig trygga förutom på vissa platser, framförallt kring Bandstolsvägen och vid centrum samt att fler känner sig otrygga under kvällstid. Primärt är det gäng som hänger som skapar otrygghet samt vetskapen om att det pågår kriminell aktivitet på platsen. På frågan om otryggheten påverkar dem och om det är skillnad mellan tjejer och killar så uppger några ungdomarna att killar inte oroar sig lika mycket när de rör sig i Gottsunda/Valsätra, även under kvällstid. Detta uppger både tjejer och killar. En tjej förklarar att tjejer tänker mer på var de rör sig och tänker efter innan de går ut ifall det är mörkt ute, ifall något kan hända om de går ut eller går på vissa platser. En tjej uttrycker det som att tjejer är mer maktlösa och att killarna har fördel i att de ofta känner till gängen som hänger. Några killar upplever inte att det är någon skillnad mellan tjejer och killar.

En av tjejerna uppger att Gottsunda/Valsätra var den första platsen hon kände sig trygg på. Hon bodde tidigare i Irak där hon inte kände sig trygg. Tryggheten hon känner i Gottsunda hänger samman med att hon lever på en plats där hon känner till alla som bor runt henne och att hennes vänner bor bredvid henne och att de går tillsammans till skolan berättar hon.

Affären mr Fruits pekas också ut som en otrygg plats som framförallt tjejerna undviker. Mitt emot affären ligger Lina Sandells park där är det många barn på morgonen då känns det tryggt men på nätterna och kvällarna så är det jätteläskigt förklarar en ung tjej. Hon har hemspråk till klockan fem vissa dagar och går sedan genom skogen på gångbanan av trä som byggts genom skogen. Då sitter det killar där i skogen vid lekplatsen, då är det jätteläskigt men det är snabbaste vägen hem.

Flera av ungdomarna nämner skottlossningarna som i förbifarten vilket vittnar om en normalitet. Andra lyfter det dock som en stor problemstruktur. Två killar som intervjuats menar att det inte är något som påverkar dem. Förutom de inslag av otrygghet som nämns så upplever ungdomarna att Gottsunda/Valsätra är en bra plats att växa upp på.

Två tjejer som intervjuades berättar att de brukar vistas vid lekplatsen nära centrum. De vet inte riktigt varför men inser att det beror nog på att det finns en rolig ”snurrigrej” där som de brukar hänga vid. De hänger mest med kompisar och håller inte på med så mycket aktiviteter.

Ungdomarna saknar i regel inga aktiviteter i området. Ungdomarna upplever att det finns mycket att göra i området. Det är också nära till Norby och utbudet som finns där. De ungdomar som har intervjuats berättar att de bland annat brukar hänga i Sunnersta vid badet, ibland hänger de vid mötesplats Gottsunda, kring Valsätraskolan och i de olika nya parkerna. En kille berättar att hans pappa har en lott vid Gipen där de brukar träffas hela familjen, ta hand om grönsakerna och grilla.

De har genomgående en positiv syn på deras framtid och ser inte att området som de bor i utgör ett hinder för dem, utan att det handlar mer om beteende och personlighet. De som intervjuats upplever att de har bra förutsättningar men några av tjejerna tar upp att det finns andra i området som inte har det lika bra som dem. Och lyfter problemen med fördomar mot människor som bor i området samt att många har ekonomiska problem.

Flera ungdomar ser kriminaliteten i området som en riskfaktor. Gottsunda/Valsätra är ett bra område så länge man håller sig borta från kriminalitet, förklarar en av ungdomarna: *”Det finns två alternativ, två vägar att ta och vissa tar fel väg och vissa tar rätt väg och lyckas i livet”*

Jobb och utbildning – hinder, drivkrafter och behov

I intervjuerna med de som ännu inte kan språket så bra och som inte kommit ut på arbetsmarknaden blir det tydligt att det saknas kunskap om vilken hjälp de kan få och vad det finns för vägar ut i arbetslivet. Bristen på den här typen av kunskap utgör ett stort hinder för de som vill komma vidare till jobb och utbildning. Många av de som har intervjuats har jobb och utbildning men de som är arbetslösa möter hinder i form av språkförbistringar och brist på information. De saknar bland annat information om vart de kan vända sig för att få hjälp när boende söker jobb, hjälp med att skriva CV till exempel samt vad det finns för olika möjligheter i form av praktik m.m. och vad det innebär. Generellt är kunskapen låg om vad det finns för stöd och vilka möjligheter som finns att jobba vida sidan av SFI till exempel. Ett stort hinder är att många saknar utbildning från hemlandet, vilket gör att de måste börja helt från början när de ska utbilda sig vilket gör vägen till jobb ännu längre. Det finns stora utmaningar för nyanlända mammor som stannar hemma med barnen då det innebär att det tar tid innan de kommer i kontakt med någon verksamhet och lär sig språket eller hittar något sammanhang. Det kommer först när barnen har börjat förskolan och då kan kvinnorna ha varit i Sverige i många år redan.

En kvinna som hjälper andra nyanlända berättar att nyanlända kvinnor som inte vet vart de ska vända sig för hjälp med olika saker kommer att vända sig någonstans, till vårdcentralen eller bostadsbolaget och då måste de få hjälp att komma rätt samt att få en kontakt. Kvinnorna som kommer hit vågar inte fråga någon eller gå någonstans. De måste få information på sitt språk när de kommer.

”Jag visste inte när jag kom till Sverige att det fanns öppna förskolan, MVC och BVC. Jag var helt isolerad när jag var gravid.”

De kvinnor som idag inte har jobb vill börja jobba för att lära sig språket och för att kunna hjälpa till med ekonomin, så att de kan flytta till en större lägenhet eller ha råd att hitta på fler saker etc. Det finns en stark drivkraft hos de som saknar arbete att ta sig vidare till jobb och det finns en stark framtidstro. Det finns också en nervositet som kommer av att de ser många i området som gått utan jobb och som mår dåligt av detta. Det medför en oro att de själva ska hamna i samma situation.

"Det är bara utbildning som hindrar mig annars inga problem. Har ingen utbildning i Eritrea så det är svårt att lära sig Svenska, svårt att studera, viljan finns men utbildning är svårt, hade vi haft i Eritrea hade det varit lättare, allt börjar från grunden nu."

"Man kan se det på två sätt: Å ena sidan man har ingen utbildning men man kan ha tur också. Jag ser inget hinder, om man är framåt man kan hitta jobba, aktivt söka jobb. Om man söker aktivt, aktivt."

Information

Intervjupersonerna fick ge svar på hur de bäst nås av information om viktiga upplysningar och händelser i stadsdelen. Det går att grovt dela in svaren i två huvudsakliga kategorier, där den ena utgörs av personer som föredrar information genom digitala medier såsom nyhetsbrev via e-post eller SMS-utskick, och där den andra kategorin utgörs av de som föredrar fysiska brevutskick och information på anslagstavlor eller i lokaltidningar. Exempel på kanaler som nämns är kommunens digitala nyhetsbrev, och Uppsalahems SMS-utskick vid mer akuta händelser. Några intervjupersoner nämner även rundringningar och telefonsamtal som ett sätt att nå ut med direktinformation.

En man nämner att e-post börjar bli ett förlegat sätt att nå ut med information till unga, och föreslår istället att information samlas på en dedikerad hemsida för Gottsunda, alternativt en sida på sociala medier där kommunikation kan föras.

En annan intervjuperson tänker sig att det vore bra med en samlad hemsida för stadsdelen där information om allvarigare händelser/brott har inträffat kan finnas. Vissa bostadsrättsföreningar har egna hemsidor men dessa är långt ifrån heltäckande. Hon ger som exempel när det flyger helikoptrar ovanför så vore det bra att kunna gå in där för att få information om vad som har hänt istället för att det ska spridas rykten.

"Jag vet en gång, när helikoptern flög runt sent på natten...hittade ingen information, det gällde knivdåd fick jag reda på från en kompis, det vore bra med t.ex. grannsamverkan."

Övriga medier som nämns är radio, kyrkan, biblioteket, reklamskyltar i Gottsunda centrum, Facebook och andra sociala medier, Hyresgästföreningen, Hembygdsföreningen, reklamkampanjer i lokalbussarna samt information i city. Det finns behov av information som är kortfattad och tydlig, där text kompletteras med bilder/symboler samt att den är flerspråkig. Flera personer lyfter vikten av att få direktinformation digitalt eller i fysisk form för att de inte ska missa den. Boende uppger att de i större grad tar till sig direktinformation då det blir mer personligt, detta gäller mailutskick och information som kommer i brevlådan. Om boende är intresserade av något ämne eller fråga beskriver de att de tar sig tid att själv leta upp information, men i allmänhet krävs det direktinformation för att nå ut.

Behov av information

En övervägande andel av de intervjuade upplever att de saknar information om vad som händer och vad som finns i stadsdelen. Många uppger att de saknar information om byggnadsplaner och gällande centrumet, bostadsområdet eller stadsdelen i övrigt, eller att de får del av informationen för sent för att kunna påverka. Det lyftes av flera personer att de informationsmöten som erbjuds är otillräckliga eftersom de hålls på tider då de inte har möjlighet att delta, vilket gör att de inte får möjlighet att argumentera och ställa frågor. För att nå ut brett är det viktigt att gå ut med information på flera sätt och vid flera tider eftersom invånarna i Gottsunda inte är en homogen grupp.

Det saknas information om kultur- och idrottsevenemang som sker i stadsdelen, t.ex. om vad som händer på Träffpunkten, Kulturpunkten eller andra aktiviteter och mötesplatser för ungdomar.

Kommunikationen från hyresvärdar är i många fall bristfällig när det kommer till renoveringar och vad som gäller när de flyttar in såsom tvättstugan, sopsortering, cykelförråd, rökning, eller upplysningar om trygghet och brottsförebyggande arbete.

Något som lyfts i intervjuerna är också att det kan finnas ett behov av att ge nyinflyttade och nyanlända översiktlig information, såsom ett välkomstpaket och/eller samhällsorientering på flera språk. Särskilt stort beskrivs behovet av information vara hos nyanlända kvinnor eftersom många inte vågar fråga eller gå någonstans på egen hand. En områdeskarta med viktiga målpunkter skulle kunna vara en bra hjälp för många. Det är många som upplever att de saknar information av olika slag men samtidigt upplever andra att de får den information de behöver och att de har möjlighet att söka upp den information som de är intresserade av. I många fall där personer upplever att information saknas kan det handla om att informationen finns men inte riktigt når fram.

Tillit, delaktighet och möjligheten att påverka

Möjlighet att påverka

Flera som har deltagit i intervjuerna känner att det är svårt att påverka kommunens arbete och ställer nu upp på intervju för att kunna påverka utvecklingen av Gottsunda och Valsätra. Några upplever att de ges möjlighet att påverka utvecklingen i området och upplever att kommunen gör ett bra jobb och lyssnar, men merparten av de intervjuade tror att de har liten eller ingen möjlighet till påverkan.

Medborgardialoger

Flertalet av respondenterna pratar om medborgardialoger som kommunen anordnar och att de har uppfattningen att kommunen redan har bestämt hur planerna ska se ut redan innan medborgardialogen hålls. Frågor om utvecklingen i området ställs för sent och redan färdiga lösningar läggs fram som förslag säger

en boende. Medborgardialogerna bör även hållas vid tider då fler kan delta och inte under dagtid på vardagar när många jobbar. Detta gör att det känns som att det inte alltid går att påverka kommunens planer enligt de boende som nämnt detta. Kommunen är bra på att bjuda in till möten inför genomförande av planprogrammet men det bör gå ut information på flera sätt för att nå ut till alla invånare i Gottsunda/Valsätra som exempelvis till nyanlända för att de också ska kunna förstå vad som händer i området. Vissa tycker att deras möjligheter att påverka är sämre på grund av språket. De som inte är så bra på svenska vill kunna påverka men känner att de inte har samma möjlighet till det som de som är bra på svenska.

Hyresvärdar

Några av de intervjuade tycker att deras hyresvärd lyssnar och är bra på att informera hyresgästerna om kommande händelser. Andra tycker att deras hyresvärd utför åtgärder utan att tillfråga hyresgästerna och är dåliga på att informera om saker som berör hyresgästerna. De som bor hos privata hyresvärdar har en generellt sämre bild av hur hyresvärden arbetar med informering och kontakt med boende jämfört med de som bor hos ett kommunalt bostadsbolag.

Politik

En man känner att han som har invandrarbakgrund inte representeras bland politikerna. Några av de intervjuade tycker att kommunpolitikerna inte har någon kontakt med människorna som bor i Gottsunda och Valsätra utan att politikerna försöker skapa lösningar utan att inkludera in dem som bor i området. En kvinna säger att politiker har fördomar om området och att enskilda lösningar inte är den bästa lösningen. Hon tror inte att problemen kan lösas med ungdomarna som hänger i centrum med fler poliser och vakter utan att kommunen i stället bör göra en behovsanalys för att förstå varför ungdomarna hänger där och hur kommunen kan hjälpa dem. Hon upplever att personer med invandrarbakgrund inte får samma gehör som personer med svensk bakgrund.

Skolan

Några personer som intervjuades har försökt påverka kommunen gällande byggandet av den nya Gottsundaskolan. De som nämnt detta tycker att skolan blir för stor och att eleverna inte kommer kunna få tillräckligt med stöd till följd av detta. En man tror att skolan kommer bli segregerad och att de familjer som har det bättre socioekonomiskt kommer välja bort en sådan stor skola medan de familjer som har det sämre socioekonomiskt kommer låta barnen gå kvar. Två personer har även nämnt den väg som planeras gå vid den nya skolan som en dålig idé då så många barn kommer vistas i anslutning till vägen. De har båda försökt att kontakta kommunen och be dem stoppa dessa planer men att de inte har fått gehör.

Tilliten till samhället

Bland de intervjuade verkar de flesta ha en relativt god tillit till samhället. Dock vittnar flera om att andra i området kan ha en bristande tillit och att många människor är rädda för myndigheter och menar att då måste myndigheterna visa att de är människor och att det görs bäst genom att vara nära.

Delaktighet och engagemang i området

När det kommer till delaktighet i samhället är majoriteten av de som intervjuats etablerade i samhället och är delaktiga via olika föreningar och aktiviteter på fritiden. Många uppger att de inte känner sig beroende av det område de bor i utan kan ta sig dit de behöver. Samtidigt finns det personer som uppger att de inte rör sig längre än Gottsunda centrum som regel och att de spenderar sin tid i eller i närheten till sitt hem.

En man berättar att han är med i en sudanesisk förening som har haft möten i Stockholm. Han berättar att föreningen fyller en funktion genom att förklara för nyanlända vad som är bra att tänka på som nyanländ. Det finns många sudaneser i Gottsunda/Valsätra men ingen lokal förening ännu, berättar han.

Flera av de intervjuade är engagerade via Svenska kyrkan, Livets ord eller andra religiösa samfund. Flera av dem har eller planerar att dra igång läxläsning och någon uppger att de nattvandrar i området.

Andra i området är av olika skäl mindre delaktiga. Många uppger att de inte har tid på grund av sitt arbete, eller att de helt enkelt inte är intresserade av att engagera sig eller delta i aktiviteter utan hellre promenera och umgås med vänner än att vara med i något organiserat sammanhang.

Det finns ett starkt engagemang hos många boende. Flera uppger att de gärna vill engagera sig i utvecklingen i området framöver och önskar att bli kontaktade kring detta.

En person försöker engagera grannarna i att påpeka för hyresvärden när saker är fel. Han upplever att hans grannar inte har benägenhet att anmäla när det är saker som är trasiga eller det händer saker. Han försöker få dem att anmäla så att hyresvärden förstår att de boende är missnöjda. Så länge bara han anmäler får han ingen respons upplever han.

Mediabilden

En av frågorna som ställdes under intervjun handlar om hur boende upplever mediabilden av Gottsunda och Valsätra. Det vill säga om de upplever att mediabilden ger en korrekt bild av området och hur de som bor i området eventuellt påverkas av den bild som förmedlas.

De som intervjuats upplever generellt att media ger en negativ och ensidig bild av området. Boendeperspektivet tas sällan i beaktning och mediabilden tenderar att skapa en polarisering och en vi-mot-dom attityd.

Boende i området framhåller att det som skrivs i media oftast är korrekt, att det som media skriver om är sådant som händer och att det händer mycket. Dock poängterar väldigt många att det negativa som sker återspeglar endast en liten del av området. Någon beskriver medias skildring av området som dramatiserad och ensidig, att det i allmänhet är en positiv miljö där det råder stor trivsel i kontrast till det negativa föreställningen om området.

"För gemene man är det lugnt i området."

Flera argumenterar för att det borde skrivas om positiva saker också och ser ett problem kring att det bara skrivs om det negativa. Det mynnar ut i en förstärkning av det negativa i området. Flera personer upplever att det för med sig att utsatta människor, framförallt ungdomar och nyanlända tenderar att leva upp till de fördomar de möter.

Gottsunda och Valsätra

Det finns skilda inställningar gentemot Gottsunda och Valsätra där det sistnämnda området har en mer positiv klang på grund av att media oftast framhåller Gottsunda i rapporteringen snarare än Valsätra. En respondent reagerade på att negativa händelser som utspelar sig i Valsätra ändå beskrivs som det har skett i Gottsunda.

Det påpekas också att händelser i området passar in i massmedians letande efter lockande huvudrubriker och klickbeten. En kvinna påpekar att *"media behöver en historia och något slagkraftigt, stämpeln lever sitt eget liv."* Händelser som utspelar sig i stadsdelen är inte unika för Gottsunda/Valsätra utan påträffas på en nationell nivå, däremot upplevs det som att tonen kring Gottsundanyheter är koncentrerat negativa och rubrikerna oproportionerligt stora. Detta betonas av en intervjuad som lyfter fram problematiseringen: *"Ett konkret exempel är att när det har hänt en skjutning här så skriver tidningen ut Gottsunda, medan om det händer i någon annan stadsdel skriver de Uppsala. Sedan polisen gav Gottsunda en etikett blev det svårare att försvara att man bor här"*.

Mediabildens effekter

Flera invånare uppger att de inte berörs av mediabilden eftersom deras lokala förankring gör att de ser området ur ett annat perspektiv och redan har bildat sig en egen uppfattning. Vissa känner inte alls igen skildringen av deras område medan andra påverkas och känner att beskrivningen av deras område medför en otrygghet. Denna otrygghet ger upphov till tankar om att flytta samt att det känns tufft med mediabilden då den påverkar ens egna bild av de positiva aspekterna.

Allra främst framstår det som att medias återgivande av stadsdelen har skapat en negativ inställning hos människor som bor i andra områden och att boende i området möts av fördomar. En del upplever att mediabilden skapar ett tvivel hos människor som funderar över att bosätta sig i området och att människor drar sig för att besöka området. En av respondenterna blev initialt skeptisk till att flytta tillbaka till Gottsunda men ändrade sig när han fick ta del av polisens brottsstatistik som redovisade att det var statistiskt sätt otryggare att bo inne i

stan. Det resulterade i att han flyttade till Jenny Linds väg där han upplevde en stor trygghet, den känslan har dock succesivt minskat sedan han har fått barn.

"När jag bodde i Stockholm hörde jag mycket rykten om Gottsunda men sedan jag flyttade hit så fick jag en helt annan bild. Det var mycket lugnare här än jag trodde."

En person lyfter fram politikernas inställning gentemot området som späder på den negativa bilden och hänvisar till segregationen som präglar flera områden i Uppsala såsom Sunnersta och Norby. Han menar att det istället bör föras en dialog om ett "Uppsalaproblem" istället för ett "Gottsundaproblem" Här vilar ansvaret på media såväl som politiker att bryta den onda cirkeln.

I samband med Corona-pandemin upplever en respondent att mediabilden har förvärrats ytterligare och att invånare har framställts som oansvariga. Snarare än att de lyfter socioekonomiska orsaker och att många människor arbetar med samhällsviktiga yrken där de oftare kommer i kontakt med andra som exempelvis hemtjänst, kollektivtrafik och taxiverksamhet.

Överlag upplever de som intervjuats att mediabilden präglas av en negativitet och ensidighet vilket leder till stigmatisering. Respondenterna påverkas i olika stor utsträckning och vissa uppger att de är oberörda medan andra känner en stor frustration. Många ser behovet av att lyfta de positiva värden som finns i området.

Fritid

I intervjun ställdes frågor om hur boende i området spenderar sin fritid och om det finns något de skulle vilja kunna ägna sig åt på sin fritid men som de inte gör idag. Syftet var bland annat att identifiera eventuella hinder och behov hos boende samt identifiera lyckade och uppskattade satsningar.

Många berättar att de nyttjar naturområdena på sin fritid där det finns möjlighet att promenera, vandra, jogga, utöva sport och spel, plocka bär och svamp, paddla, cykla och åka skidor. Gipen och Gula stigen är grönområden som är i synnerhet uppskattade då många värdesätter friluftslivet. Fritidsbanken är en verksamhet som ger fler chansen att motionera där några boenden brukar låna utrustning till exempelvis längdskidor. Flera uppger att de nyttjar de närliggande badplatserna på sommaren och lyfter som ett stort värde att kunna ta cykeln ner och bada vid till exempel Vårdsätraviken och Lyssnaängsbadet. Några berättar att de brukar gå till badhuset för att träna eller simma med sina barn. En mamma berättar att hon slutade simma när möjligheten till tjejsimning togs bort. Hon saknar att det var så avslappnat att kunna träna i en miljö där det bara var kvinnor och barn.

Kulturella aktiviteter är allmänt omtyckta och äger rum på platser såsom biblioteket, Gottsunda dans och teater och Kulturpunkten och evenemang såsom barnteater och musikframträdanden är det många som deltar i och lyfter som tillgångar för området. Biblioteket och föreningshuset Kontakten upplevs som en god mötesplats och flera tycker att det är bra att centrumet innehåller både kultur och kommersiella inslag. En man som intervjuades lyfte att det

funnits en brist på aktiviteter för manliga pensionärer, att de flesta som fanns riktade sig till kvinnor. Nu har det dock tillkommit lite aktiviteter via senioruniversitetet.

Boende som har barn uppger att de spenderar sin tid på olika lekplatser i närområdet. Många tycker om att grilla eller fika med sina grannar på offentliga ytor. Under sommaren är det flera som sysselsätter sig med odling, antingen på kolonilott eller i deras egen trädgård.

Några som intervjuats framhåller att det inte finns mycket tid till fritid. Deras fokus ligger på att söka jobba och att läsa svenska. Framförallt mammorna som intervjuats framhåller detta. Att all tid går till barnen sen är det fokus på jobb och utbildning. De hinner inte ta del av andra aktiviteter utanför det.

Ömsesidigt för de flesta fritidsintressen är att pandemin har haft en negativ inverkan på delaktighet och tillgänglighet. Det är flera som känner sig drabbade och upplever en frustration kring det tillfälliga avbrottet av vissa aktiviteter och den minskade sociala interaktionen det medför.

Ungdomarna som blivit intervjuade spenderar sin tid med vänner och uppehåller sig i centrum, vid olika lekplatser och utanför skolan. Några deltar i sportaktiviteter som fotboll, skridskor och kickboxning. På vintern är de mest inomhus då de spelar online spel, kollar tv-serier och läser.

Ett uppreparande inslag bland intervjuerna är att flera uttrycker bristen på ett brett matutbud och önskar att det fanns fler caféer och restauranger i Gottsunda. De caféer som finns har inte så trevlig atmosfär förklarar en kvinna som hellre tar bussen in till stan för att fika. Centrumet talas det ofta om och att det idag av många anses vara en plats de vistas på av nödvändighet och sällan av rekreationsskäl. Men en kvinna anser att om centrumet kunde utvecklas med fler caféer och restauranger hade det varit en plats där lokalbefolkningen vill spendera mer tid i.

Gottsundas träningsintresserade lyfter fram avsaknaden av inomhusgym och önskar att Gottsunda kunde kompletteras med ett 24/7 gym och en Frisks & Svettis anläggning. En man ser gärna att området får ett utomhusgym.

Det vore tilltalande med fler badplatser, en större simhall och ett kommunalt utomhusbad som har potential att vara populär under sommaren. Någon förklarar att många spenderar sin sommaresemester i området. En kvinna uttrycker sin synpunkt kring tjejsimmet som lades ner på Gottsundabadet: *"Det är jätetråkigt, varför ska man inte kunna ha en tjejtid? Det har man ju i massa andra sammanhang. Hon jobbade som simtränare där i ett antal år och det kommer kvinnor från hela världen. Det känns som att man släckt ljuset, nu simmar jag inte för jag simmar inte med män, jag tycker inte att det är roligt. Saknar jätte jättemycket. Jag har försökt att ta upp frågan men har inte blivit väl bemött"*.

Det finns ett behov av fler kulturella evenemang som tar vara på mångfalden och samlar lokalbefolkningen i form av exempelvis matmässor. En man som bott i Sverige ett fåtal år förmedlar sin bild av integrationsprocessen och berättar att det behövs fler aktiviteter som berör samhällsorientering för nyanlända, då han upplevde att han inte fick den information han behövde som nyinflyttad.

En handfull av de intervjuade uttrycker en önskan om ett större utbud av studielokaler som kan användas för att anordna kurser, studiecirklar, dansa, fira olika högtider och spela musik. En lokal för att fira högtider förslås som lösning för vissa högtider då det blir mycket stök ute när många människor samlas ute i området för att det inte finns tillgång till någon lokal att fira i med släkt och vänner.

Nattvandring, inte organiserad nattvandring som syftar i att öka trygghet, utan gemensamma promenader på kvällstid är det en respondent som lyfter fram skulle vara önskvärt. Han menar att han själv inte vill gå ut i skogen eller i mörka områden och att det vore trevligt med gemensamma promenader.

Bland de som intervjuats så upplever majoriteten att området har ett stort utbud av aktiviteter, mycket på grund av naturområdena och de aktiviteter som finns i centrum, och det är få som upplever att något saknas även om de kan komma med förslag på tillägg. De hinder som identifieras är främst vardagspusslet, att all tid går att ta han om barnen och att försöka få ihop vardagen. Ett annat hinder är eventuella kostnader för fritidsaktiviteter.

Vårdsätraskogen och gula stigen är några av de platser i naturen som boende i Gottsunda och Valsätra nyttjar på sin fritid.

Sammanfattande reflektioner

I denna studie framgår att området och dess invånare är tyngt av kriminalitet, fattigdom, utanförskap och otrygghet. Det framgår även att dessa problem är geografiskt och på andra sätt begränsade till en del av området. Många av dem som inte är direkt drabbade av dessa företeelser upplever att de bor i ett tryggt och trivsamt område där de har goda förutsättningar att leva ett bra liv. Det framgår dock i studien att de problem som finns i området påverkar de flesta i någon utsträckning. Exempel på detta är att boende känner ett behov av att rättfärdiga att de bor i området i olika sammanhang, att boende möts av

fördomar när de ska söka jobb eller deltar i sociala sammanhang utanför området. Det kan även handla om att boende blir begränsade i sin vardag genom att de genomgående undviker vissa plaster eller inte vågar gå ut på kvällen.

Det finns en känsla av att området inte är prioriterat. Känslan baseras på efterfatt förvaltning av fastigheter och av utemiljön. Boende upplever även att det blivit en hårdare attityd i området. Parallellt finns en känsla av att det satsas och att det har blivit lugnare i området samt att kommunen satsar mycket i området vilket bidrar till en positiv framtidstro.

En central företeelse som präglar området är de olika normer som finns i området. Som på alla ställen där människor lever så finns normer som utgör ramar för hur människor bör bete sig och hur människor inte bör bete sig. I Gottsunda verkar det finnas en större variation av normer vilket verkar innebära både att människor trivs och känner att det är en mer tillåtande atmosfär när det kommer till olikheter men samtidigt finns det normer som är starka och som medför att andra som delar samma normer utför påtryckningar av olika slag på de som förväntas följa vissa normer men inte gör det i önskad utsträckning. Det kan även bli hårda gränsdragningar mellan de som följer vissa normer och de som inte gör det samt att olikheter av olika slag inte accepteras vilket kan få stora konsekvenser på individnivå.

Något som bidrar till problemen i området är den upplevda machokulturen hos polis och väktare och brister i förvaltningen på vissa platser i området. Det finns även stora problem med trafik på ej tillåtna platser vilket ger upphov till otrygghet hos barnfamiljer primärt. Dessa utmaningar kräver samverkan och ett långsiktigt arbete. Det framgår i studien att det i området idag finns en lång rad positiva initiativ och verksamheter som har nått framgång. Det finns också en optimism bland flera i området som upplever att det blivit bättre och ett starkt engagemang bland boende som vill engagera sig. Det finns även ett starkt driv hos nyanlända att lära sig språket och att ta sig in på arbetsmarknaden. Andra positiva värden är det som boende lyfter i form av naturen, blandningen av olika människor och att det upplevs av många som en mer levande och social plats samt närheten till lokal service samt till Uppsala centrum.

Information har varit ett återkommande tema under hela processen. Från workshop nr 1 har frågan varit ”hur ska information nå ut?”, och i intervjustudien framkommer att många saknar information för att kunna komma vidare. Information av olika slag känns som en central nyckelfråga för att kunna öka den sociala hållbarheten i området, öka tryggheten och skapa mer jämlika livsvillkor.

Ett stort problem som återkommer är de ungdomsgäng som bidrar till otryggheten i området, en del i den problematiken utgörs dock av de ungdomar som människor är rädda för men som inte har någon anknytning till kriminalitet. Dessa bemöts av rädsla av boende i området och av misstro av polisen.

Rekommendationer

Rekommendationerna är baserade på genomförd intervjustudie. De är att betrakta som förslag. Hänsyn måste givetvis tas till de förutsättningar som finns beroende på vad som görs i området idag, tillgängliga resurser och nödvändiga prioriteringar.

Information

Studiens resultat har visat på att det finns ett stort behov av att jobba med information. Många aktörer kämpar med att nå ut till boende med information medan boende saknar information av olika slag. Här bör en samordning ske där olika typer av information kan spridas via gemensamma kanaler. Detta gör insatserna mer effektiva och det blir lättare för de boende att veta var de ska söka information. Det bör tas fram en strategi där det identifieras ett antal vägar användbara för att nå fram till olika målgrupper och i olika syften. Information som tas fram ska vara tilltalande och tydlig. För att nå personer med bristfällig svenska bör bild-stöd användas.

Grundläggande information kan behöva cirkuleras flera gånger och det måste finnas en större medvetenhet kring vilka informationskanaler som finns tillgängliga. Fastighetsägareföreningen kan stötta med att nå ut med information till alla hushåll. Gottsundadagen kan nyttjas för att sprida information med särskilt fokus på nyinflyttade.

Att satsa på att utveckla och samordna informationen i området skulle vara en god investering då detta blir ett sätt att stärka och mer effektivt nyttja de insatser som finns i området. Att samköra distribution blir också mer resurseffektivt. Information som saknas är vart de kan vända sig i olika frågor, vad det finns för hjälp att få när de söker jobb, information om olika aktiviteter, information om vad som händer i området när det har skett något brott eller gjorts en utryckning av något slag och slutligen information om hur olika planer för byggnationer i området fortskrider.

Information i brevlådan upplevdes av många som personlig vilket gör att människor tar sig an den på ett annat sätt. Denna typ av information behövs. Kan information samt utdelningsinsatsen samordnas och rutiner skapas för utdelning så blir detta inte en stor insats. Se över möjligheten att ungdomar delar ut i sitt lokalområde. Ett annat sätt att nå fram med information som lyfts i workshoppen är att information sprids via kanaler som boende litar på och att information därför bör spridas via personer och via mun-mot-mun metoden där det finns ett personligt band.

Det är viktigt att våga satsa på information på flera språk. Framförallt när det gäller information om sådant som kommer hjälpa människor in i ett sammanhang, hitta vägar till jobb eller insatser som hjälper personer att lära sig svenska. Viktig samhällsinformation bör således finnas tillgängligt på flera språk.

Digital och analog information bör kombineras. En hemsida eller liknande bör skapas för området där positiva berättelser och allt som händer i Gottsunda kan samlas.

Nyttja och utveckla befintliga kanaler som finns i området till exempel, tidningen Södra staden och Uppsala kommuns nyhetsbrev, se till att alla i området får information om att nyhetsbrevet finns.

Se över möjligheten att informera boende om vad som sker när det blir uttryckningar i området för att öka tryggheten där man informerar om tjänster som finns för detta, till exempel polisens RSS app.

Inflyttningspaket

Ännu en insats inom information är att ta fram information som går ut till alla som flyttar till området med samhällsnyttig information som omfattar såväl konkret information om hur boendet fungerar, vad som finns i området för olika aktiviteter, vilken typ av stöd som finns och vart boende i området kan vända sig för olika frågor. Här bör bland annat möjligheten att anmäla sig till Uppsala kommuns nyhetsbrev lyftas fram. Informationen bör finnas på flera språk. En områdeskarta kan vara ett bra verktyg för att förmedla vart viktiga målpunkter och verksamheter finns.

Strategi för att fånga upp människor i utanförskap

För att fånga upp människor i området som inte vet vart de ska vända sig i olika frågor, eller av olika anledningar saknar driv eller möjlighet att ta reda på information, bör en strategi tas fram för att kunna fånga upp dessa. Syftet är att oavsett vart de boende vänder sig så ska de kunna få svar på sina frågor, alternativt få kunskap om vart de bör vända sig. Målgruppen för denna strategi är personer som riskerar att bli isolerade då de har svårt att hitta till de aktiviteter och insatser som finns för att hjälpa dem till jobb, utbildning och sociala kontakter. Det är människor som saknar kontaktnät och inte kommer vidare till jobb och aktiviteter.

Samtliga som kommer i kontakt med boende i området i sitt arbete bör ha information om vad som finns i området, både vad gäller fritidsaktiviteter samt stöd för jobbsökande, sociala insatser m.m. De ska också ha uppdraget att lotsa människor rätt. Alternativt bör det hänvisas till någon typ av lots. Det kan röra sig om bovärdar/kvartersvärdar eller personer som står i olika verksamheters receptioner tex biblioteket. Det bör också omfatta personer som jobbar inom olika insatser till exempel Lärcentrum och UJC. I workshopen föreslås att en reception placeras i Gottsunda centrum. Om detta görs kan detta vara en plats för en typ av områdeslots. Dock kan en utveckling eller komplettering av befintlig verksamhet ge en mer resurseffektiv lösning. Förslagsvis kan UJC, Kontakten, biblioteket eller annan aktör stå för samma service som en reception skulle göra och en lots skulle kunna knytas till en av dessa verksamheter. Utredning om statligt servicecenter utreds i dagsläget då en sådan kan fylla detta behov.

Starta referensgrupp

Bland boende i området finns ett stort engagemang för att delta i den fortsatta områdesutvecklingen. Engagemanget bör tas om hand i form av en referensgrupp. Denna grupp bör synliggöras och verka som länk mellan boende i området och kommunen. Målet med den här typen av grupp är att skapa en konsekvent och långsiktig metod för dialog med boende för att visa att det är möjligt att påverka och att kommunen lyssnar. Via en referensgrupp blir det möjligt att fånga upp de som inte nås via andra organisationer och föreningar.

Balansera mediabilden – stärk områdets identitet

Den ensidiga mediabilden präglar idag bilden av området vilket får en rad negativa konsekvenser i form av fördomar och stigmatisering. Det är viktigt att försöka balansera mediabilden och komplettera med positiv information om området. Informationen bör riktas utåt till de som inte bor i området för att de ska få en mer positiv bild av området. Information bör även riktas till boende i området för att skapa framtidstro, en positiv områdesidentitet samt stärka engagemang och skapa fler ambassadörer för området. I denna insats bör olika aspekter av området belysas. Såväl tillgångar som närheten till naturen och närhet till service samt positiva aktiviteter bör lyftas fram. Ett annat sätt att lyfta området är att utgå från människorna som bor i området och lyfta deras berättelser. För att göra detta kan bland annat storytelling användas som metod.

Tidiga insatser till barn och unga

Det finns ett stort behov av att stötta barn och föräldrar för att fånga upp barn så tidigt som möjligt och att jobba förebyggande för att barn och unga ska få det stöd de behöver. I arbetet med barn och unga så bör samverkan ske så brett som möjligt där samverkan bör innefatta kommunen, regionen, civilsamhället, näringslivet, polisen och medborgare.

Utbildning av chefer

I området finns många barn som växer upp utan tillräckligt stöd från vuxenvärlden bland annat på grund av fattigdom och kriminalitet eller att föräldrarna lider av psykiska problem. I förskola och skola försöker personalen fånga upp och stötta dessa barn och familjer. Det görs mycket idag kring dessa frågor, men några tydliga brister har identifierats. Dels saknas kontinuitet och tidvis korrekt stöd för de som jobbar i verksamheterna. Det uppstår problem när nya chefer kommer in i organisationen som inte har kunskap om den problematik som finns i området och hur segregationen yttrar sig. Det försvårar arbetet för de som jobbar ute i verksamheterna. Det är viktigt att chefer på olika nivåer förstår vilka typer av utmaningar som finns i området. När nya chefer kommer in måste dessa få gedigen kunskap om problematiken som finns i området.

Aktiviteter på fritiden

En rekommendation när det kommer till att skapa aktivitet för barn efter skoltid är att skapa aktiviteter eller lyfta/utveckla befintliga aktiviteter men lägga fokus på att sänka trösklar. Det finns idag en del aktiviteter som är gratis som till exempel Sportis och det är relevant att se över om befintliga insatser kan stärkas. Kan trösklar sänkas ännu mera? Kompletteras med andra typer av aktiviteter som lockar andra? Kan det ordnas någon uppsökande verksamhet initialt? Skapa aktiviteter i närområdet där barnen bor, på bostadsgården? För samtliga insatser som genomförs för att stödja barn och föräldrar som av olika skäl inte har möjlighet att själva ge barnen den uppmärksamhet och det stöd de behöver så måste barnen och föräldrar fångas upp där de är. Vid hemmet, på lekplatsen osv.

Barnen måste fångas upp tidigt, därför är det förskolan som ska prioriteras, samt att skapa sammanhang utanför förskolan för små barn och i vissa fall deras föräldrar. Här krävs samverkan mellan många olika aktörer och kunskap kring vad som fungerar.

Att jobba via familjenätverk i form av 'Scottlandsmodellen' är en metod som lyfts fram i workshopen. 'Scottlandsmodellen' är en modell som handlar om att samordna tidiga insatser till barn. Tanken är att alla som jobbar med barn och kommer i kontakt med familjer ska ha kunskap om det gemensamma arbetssättet i kommunen och kunna hjälpa barnen och familjerna vidare för att de ska få rätt stöd.

En annan modell för att möta barn och unga som lyfts i workshopen är "Community school". Metoden har föreslagits i samband med en förstudie av ett allaktivitetshus i området. Modellens grundtanke är att skapa en mötesplats och ett kunskapscentrum för området som ska utgöra ett nav för områdets sociala utvecklingsarbete. Syftet är att stärka barn och ungdomar, deras familjer och närområde utifrån ett helhetsperspektiv, genom att erbjuda dem avgiftsfri och lättillgänglig fritidssysselsättning.

Positiv polis -och väktarnärvaro

Det finns ett problem i området med att polis och väktare bidrar till otryggheten i området. Det som upplevs otryggt är dels att boende upplever att de inte vistas där de behövs, att polisen har för låg närvaro och bristfälliga relationer med boende. Och dels finns det problem i form av en hård machoattityd från både väktare och poliser. Rekommendationen är att denna upplevelse hos boende i området tas på stort allvar då detta leder till bristande tillit till vuxen världen och till myndigheter, vilket kan få stora konsekvenser framförallt för barn och unga. Satsningen på väktare i Gottsunda centrum bör utvärderas. Och relationen mellan polis och boende, framförallt barn och ungdomar bör utvecklas och en stabil närvaro bör finnas. Det behövs fler synliga förebilder som bryter normen, allmänt men också inom polisverksamheten och bland ordningsvakter. En utredning kring polisens agerande i området bör göras.

Utveckla förvaltning av fastigheter och utemiljö

I området finns flera platser som upplevs som eftersatta och brister finns när det kommer till förvaltning av utemiljön samt vissa fastigheter. Detta är något som bidrar negativt till områdets identitet och sänder signaler om att området och dess invånare inte är prioriterade. Här bör fastighetsägarföreningen ta en central roll i att skapa samverkan kring hur utemiljön kan lyftas och hur fastighetsägarna tillsammans kan ta ett helhetsgrepp och på så vis bidra till att lyfta området. En metod som bör ingå i detta arbete är regelbundna trygghetsvandringar.

Uppsala kommun bör se över om det är möjligt att förbättra skötseln av sina lekplatser utöver de insatser som redan görs kopplat till medborgarlöftet. Alternativt kan pågående insatser och arbete synliggöras så att boende får kunskap om att frågan är prioriterad. Ett sätt är att komplettera utsatta platser med information eller aktiviteter som lockar till att ta hand om platsen i större utsträckning samtidigt som det visar på att det finns ett pågående arbete. En del av lösningen kan vara att jobba med nudging och använda sig av lekfulla soppunnor till exempel. Barn eller vuxna i området skulle även kunna engageras i skötseln eller utveckling av utvalda platser.

Utveckla centrum ur ett trygghetsperspektiv

Centrumet utgör idag en viktig mötesplats i området men bör utvecklas än mer till att bli en mötesplats för ännu fler i området. Många upplever platsen som otrygg framförallt på kvällstid. Centrum bör fortsätta att utvecklas för ökad trygghet. Ett sätt att göra detta är att tillföra aktiviteter som lockar fler och skapar flöden av människor större del av dygnet.

När det kommer till aktiviteter i området så är det flera boende som uppger att de saknar gym i centrum. Gym med generösa öppettider efterfrågas och detta skulle kunna vara en bra tillgång som kan tillföra social övervakning om det placeras strategiskt, det tillför även mer liv på kvällstid vid centrum. Centrumet utgör idag en viktig mötesplats i området men bör utvecklas än mer till att bli en mötesplats för ännu fler i området. Fik och restauranger som inbjuder till att besökare vill stanna och fika i centrum har efterfrågats av boende i området. Dessa kan också bidra till ett förbättrat kvällsliv. Centrumet bör utöver utvecklingen av aktiviteter för ökad upplevdtrygghet även utvecklas utifrån situationell brottsprevention i den omgivande fysiska miljön. Det finns i dagsläget många problematiska platser med bristfällig social övervakning då centrumet är slutet med stora fönsterlösa väggar i markplan.

Utveckla mötesplatser och aktiviteter

En viktig aspekt när det kommer till aktiviteter är att området nyttjas av många för sommaresemestern, detta bör tas i beaktning när utbudet av aktiviteter och området utvecklas överlag. Många efterfrågar ett utomhusbad i området. Lekplatserna, de olika naturreservaten och andra platser i naturen utgör viktiga mötesplatser och bör bevaras och underhållas så långt det är möjligt. Några förslag som lyfts och som bör tas i beaktning för att skapa fler möten mellan boende i området är att skapa aktiviteter kring kulturella betingelser

som mat och kanske dans. Att skapa event som kan sammanföra olika kulturer bör prioriteras. Här är det mycket arbete som redan görs. Rekommendation är att se över vad som görs och om det finns behov av att utveckla befintliga aktiviteter utifrån dessa parametrar. Om aktiviteterna redan finns kan det vara information kring dessa som behöver utvecklas eller att aktiviteterna behöver tillgängliggöras i större utsträckning. I workshoppen identifieras ett behov av fler trygga rum för tjejer och killar i området.

I workshoppen lyfts det fram att det i föreningslivet saknas en fotbollsförening för tjejer i dagsläget och det behövs i allmänhet fler idrottsföreningar för tjejer i området. Här är det relevant att inventera behovet och se vilka intressen som kan finnas. Det finns även rum att diskutera musikföreningarna och hur dessa kan lyftas och samverkas mer kring.

Genomför en inventering av de aktiviteter (fritids- och kulturaktiviteter, föreningar, läxhjälp mm) som finns i området.

- Identifiera behov hos aktörerna för att kunna stötta upp genom samverkan.
- Identifiera framgångsfaktorer som andra aktörer kan dra nytta av. Framförallt kring hur aktörerna lyckats nå ut till deltagare samt hur de skapar en inkluderande verksamhet.

Kompletterande insatser för jobb och utbildning

De insatser som finns är mycket uppskattade, som lärcentrum, Utbildnings och jobbcenter och SFI för kvinnor i samverkan med Kristallen. Men flera har kommit i kontakt med dessa sent och andra visste inte om att de fanns. Befintliga insatser måste därför tillgängliggöras mer. Kunskap om vad det finns för möjligheter för att närma sig arbetslivet till exempel i form av praktik och vad detta innebär måste också förklaras. Här utgör språket ofta en barriär, information på flera språk bör därför finnas. Det finns en stark framtidstro och ett starkt driv som bör tas tillvara på. Utbildnings- och jobbcentret har hittat nya arbetssätt för att nå de som inte vill gå ut öppet med att de söker en annan framtid. Detta arbete skulle kunna tas tillvara av flera.

Metoder som förslås i workshoppen som kan vara relevanta i det fortsatta arbetet är att

- använda lokaler i centrum för insatser likt ”ung företagsamhet” där boende kan pröva på att starta företagsprocessen med allt som ingår (marknadsföring, bokföring etc).
- det lokala föreningslivet kan erbjuda ideella arbeten där unga vuxna får möjlighet att jobba som ungdomsledare.

Aktörer som kan medverka inom denna utvecklingsfråga är UKFAB, som kan bidra med potentiella företagslokaler, Guldjobbet som en leverantör till arbetsförmedlingen kan eventuellt nå individer som inte nås i vanliga fall. Synlig verksamhet i centrum kan innebära att flera nås. Här bör samverkan också kompletteras av Svenska för företagare (SFF). Att utveckla nya

samarbetsformer för att främja en god synergi mellan kommun och föreningar är grundläggande i detta sammanhang.

Stöd till nyanlända mammor och kvinnor

Det finns mammor som bott i landet i många år men som inte kommit igång med SFI eller andra aktiviteter på grund av att de varit gravida stor del av tiden och/eller hemma med barnen. Den verksamhet som bedrivs i samverkan mellan SFI och Öppna förskolan Kristallen är ett bra initiativ för att fånga upp mammor som där får lära sig språket samt får tillgång till ett socialt nätverk. En rekommendation är att ta fram en strategi för att nå kvinnor och mammor tidigt.

Insatser för ökad trygghet

En central del för att motverka otryggheten i området är att satsa på samverkan. Samverkan bör involvera så många aktörer som möjligt såsom kommunen, regionen, civilsamhället, näringslivet, polisen och fastighetsägare. Grannsamverkan är ytterligare en viktig aktör för det lokala trygghetsarbetet.

Trygghetsvandringar kan anordnas med fler lokala aktörer involverade såsom boenden, skolelever, Gottsunda Dans och Teater, Kontakten, Hyresgästföreningen, stadsbyggnadsförvaltningen, fastighetsägare och polisen.

Det finns initiativ till både organiserad nattvandring men även gemensamma promenader som social aktivitet under kvällstid i området, dessa initiativ bör få stöttning. De gemensamma promenaderna kan resultera i ökad trygghet och det kan utvecklas ett engagemang som upplevs som roligt samtidigt som det utgör en mötesplats. En annan insats för ökad trygghet kan vara skräpjägarerna där boende bidrar till ett finare område genom att samla skräp, potentiella effekter är ökad trygghet och gemenskap. Här finns det möjligheter för samverkan där till exempel skolelever eller andra grupper kan involveras.

Motverka otillåten trafik

Trafik på otillåtna platser är en stor otrygghetsfaktor som begränsar vardagen för barn och barnfamiljer och bör hanteras. För att jobba mot detta bör en samordnad insats göras där samtliga med rådighet över gator, cykelvägar och andra drabbade platser samverkar för att hitta hållbara lösningar och en gemensam strategi. Insatser i den fysiska miljön bör göras i form av kompletterande trafik hinder. Fastighetsägarföreningen skulle kunna vara en lämplig part för att samordna en sådan insats. Frågan bör även prioriteras när nya planer tas fram och platser utvecklas så att problemet kan förebyggas.

Motverka otryggheten relaterad till ungdomsgång

Direkta insatser för att motverka otrygghet kan handla om att försöka aktivera och fånga upp de som "hänger" och bidrar till otryggheten. Här, som i många andra frågor, så måste lösningen hittas i samverkan med berörda parter. En viktig insats är att försöka nå de som bidrar till otrygghet och möts av rädsla

och misstro från andra boende i området samt av polis utan att vara kriminella. Insatser för att motverka otrygghetskänslan som unga killar i grupp i många fall medför bör genomföras. Rekommendationen här är att ringa in de olika aspekterna av problemet, vilka behov och lösningar finns och ringa in vilka som har rådighet att bemöta respektive problemstruktur.

Behov av kunskap

Under arbetet med denna studie har det framkommit att det finns behov av att ta fram information kring hur problematiken i området ser ut när det kommer till fattigdom, hederskultur, våld i nära relationer, brist på jämställdhet och andra faktorer som kan relateras till olika normstrukturer. För att få kunskap om detta bör verksamma i området som möter den här typen av problematik i sitt yrke intervjuas, i syfte att ta fram ett informationsmaterial. Detta material kan användas internt för utbildning av anställda på kommunen samt av andra som är delaktiga i utvecklingen i området, på föreningar och organisationer. Kommunen kan också genomföra föreläsningar. Syftet är här att sprida kunskap till alla som nu jobbar i området men även att skapa en kontinuitet genom att kunskap förmedlas till alla som kommer in som nya i organisationen och som är nya i området och ännu inte har kunskap kring den här typen av frågor.